

Пшенична І. С., к. п. н., доцент кафедри іноземних мов
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)
КУЛЬТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА ТА ЇЇ
РОЗВИТОК У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА ЯК
ФАХІВЦЯ

Самостійна робота студента, з одного боку, спрямована на закріплення вивченого матеріалу навчальної дисципліни, на який опирається новий навчальний матеріал, запланований для теоретичного вивчення на лекції, з іншого – на осмислення структури і логіки нового навчального матеріалу – результату лекційних занять, подальше його поглиблення до рівня застосування на практичних заняттях, що забезпечує фіксацію знань в довготривалій, логічній пам'яті і формуванню системи професійних знань. Підсумковим результатом використання технологій самостійної роботи студентів гуманітарних спеціальностей є культура навчальної діяльності, що переходить в культуру професійної діяльності фахівця.

Характеристикою рівня культури навчальної діяльності студента та її розвитку в професійній діяльності студента як фахівця є наявність творчості в діяльності і, зокрема в самостійній роботі. Творчий процес підрозділяється на смисловий і змістовний. Змістовний творчий процес включає кооперативний, комунікативний, особистісний і рефлексивний підрівні, а змістовний – предметний і операційний. Змістовний творчий процес зазнає впливу регулятивної функції і переходить в змістовний творчий процес. При цьому регулятивна функція змінюється суб'єктом творчого процесу – суб'єктом як творчою особистістю і суб'єктом як носієм інтелекту.

У створенні умов успіху професійної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей особливо значима така організація самостійної роботи, яка орієнтована на різні типи кооперації діяльності. Відомо, що в реальному процесі творчої взаємодії вірогідні моменти

злиття або зміни типів кооперації, проте в якості основних виділяють наступні типи кооперації:

- обмежена єдність (збіг інтересів суб'єктів спільної творчості);
- лідерство – придушення (розбіжність інтересів суб'єктів відносно проблемної ситуації);
- єдність - диференціація і єдність - інтеграція (суб'єкти орієнтовані на знаходження оптимального способу взаємодії). У першому випадку суб'єкти зацікавлені у виробленні творчого рішення, але не ставлять цілей розвитку індивідуальних здібностей кожного. У другому – є мета розвитку особистісних здібностей суб'єктів спільної творчості.

Таким чином, кращим типом кооперації, на яку необхідно орієнтувати організацію самостійної роботи студентів гуманітарних спеціальностей, є кооперація типу єдність - інтеграція.

Комунікативний підрівень смислового творчого процесу свою сутність розкриває в комунікативній компетентності, яка формується у студента в ході навчального процесу і педагогічної взаємодії.

Комунікативна компетентність поділяється на орієнтовну і виконавську. Орієнтовна зводиться до інтерпретації студентом результатів аналізу конкретних комунікативних ситуацій, що виникають в ході навчального процесу або його самостійної роботи, з подальшим виявленням основних когнітивних схем організації свого соціоперцептивного досвіду і способів орієнтування в комунікативній ситуації з метою визначення найбільш ефективних шляхів самостійної організації спілкування.

Виконавська комунікативна компетентність формується в ході аналізу та оцінки студентом операційного складу оригінальних дій в природних умовах і в ході навчального процесу. Результатом є прогресивний розвиток здатності студента до самодіагностики – однієї з необхідних умов ефективної самостійної роботи студентів гуманітарних спеціальностей.

Дослідження самостійної роботи студентів гуманітарних спеціальностей тісно пов'язане з дослідженням мислення і творчого потенціалу особистості. Творчий потенціал особистості визначається психологічною базою ціннісно-сміслових структур, понятійним апаратом мислення і методами вирішення завдань, які об'єднуються в системну освіту фахівця і змінюються за рахунок мотиваційних, інтелектуальних і психофізіологічних резервів розвитку, спрямованого на підвищення ефективності професійної діяльності. Формула такого розвитку включає суб'єктивний досвід студента плюс рефлексію цього досвіду. Необхідними умовами є:

- широкий спектр професійних інтересів і потреб, пов'язаних з повною самореалізацією студента в продуктивній праці, пізнанні і спілкуванні;

- розвиток інтелектуальних здібностей студента, заснований на його відкритості по відношенню до нового навчального матеріалу; реалістичності сприйняття проблемних ситуацій в їх складності, протиріччі і різноманітті; широті і гнучкості мислення, що забезпечують альтернативність і подолання існуючих стереотипів, а також здатність критично аналізувати суб'єктивний досвід;

- розвиток психофізіологічних можливостей студента, визначаючих його працездатність, фізичну силу і енергію.

Необхідною умовою розвитку творчого потенціалу особистості студента є наявність досвіду особистісної взаємодії в навчальній і професійній діяльності, в ході формування мотиваційно-потребностній сфері, придбання навичок вирішення завдань професійного змісту, вироблення стратегії, принципів і способів їх вирішення. При цьому, індивідуальний досвід у формі уявлень і понять про предмет вивчення, зводиться до обмеженого кола емпіричних ситуацій, що мають високу значимість для особистості, що відображають передісторію конкретної

практичної професійної діяльності та особистісного сенсу безперервної освіти.

Зі сказаного випливає, що накопичення індивідуального досвіду веде до формування тенденції, до стереотипізації, а безперервна професійна освіта – до зростання ступеня інтеграції індивідуального досвіду з досвідом культурно-історичним і соціальним (колективний досвід професійної діяльності, суспільно-історичний досвід і ін.).

Література

1. Буряк В.К. Педагогічна культура: теоретико-методологічний аспект / Володимир Костянтинівч Буряк. – К.: Деміур. – 2005. – 232с.
2. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) / Валентина Миколаївна Гриньова. – Х.: Основа, 1998. – 300 с.
3. Малихін О. В., Гриценко І. С. Теоретичні основи реалізації компетентнісного підходу в організації самостійної освітньої діяльності: монографія / О. В. Малихін, І. С. Гриценко. - Київ: НУБіП України, 2016. – 489 с.
4. Малихін О.В. Мотиваційно-цільовий компонент самостійної навчальної діяльності студентів вищого педагогічного навчального закладу / О.В.Малихін // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С.28–30.
5. Малихін О.В. Основні положення концепції цілеспрямованого формування у студентів потреби в професійно-педагогічній самоосвіті / О.В.Малихін // Сучасні проблеми методичного аспекту освіти та мистецтвознавства: [Зб. наук. праць]. – К: Науковий світ, 2002. – С. 89–95.